

dává životu smysl, byť je nepřenositelný (viz single ženy). V tomto kontextu jsou pak další bolesti marginální: (...) *konečně vrzne branka –/máma se vrací – máma je doma – máma.* (s. 68)
Andrea Chrobáková-Lněničková

Irena Šťastná: *Žvýkání jader.* Srdeční výdej, Brno 2015.

NĚCO SE POKAZILO

Sára Vybíralová (*1986) knižně debutuje souborem desíti povídek s názvem *Spoušť*. A rovnou v té úvodní, vsutku delikátní třístránkové epizodce „Něco se pokazilo“, nabízí čtenáři „trochu vzrušený a trochu sladkobolně rozhořčený“ (s. 11) zážitek. Hlavní postava pendluje mezi nadšením, vyhořením, nutkavě vtíravými myšlenkami a touhou zažít něco, co bude přesahovat hranice všedních dní: „... v těchhle šatech a v tomhle navoněném těle, které celý den nic nedělalo, jsem přímo učiněná k tomu, aby mi někdo nafackoval nebo mě znásilnil...“ (s. 11) Vyprávění v této povídce má spád, daný mimo jiné tím, že je doslova vychrleno v jediné předlouhé výpovědi. Dospěje až ke vzkypění, po němž nepřichází už žádný ukazatel, který by nás na první zamyšlení navigoval jinam než k protivně nezavršenému konci. Takto schematicky bychom mohli popsat kompoziční gros všech povídek souboru. Ovšem s dovětkem, že čím je povídka rozsáhlejší, tím více se rozměňuje její výstavba a ztrácí gradační napětí, což je podle mého názoru na škodu.

Po přečtení celé knihy lze nabýt dojmu, i s ohledem na rozsah jednotlivých textů, že první a zároveň nejkratší povídka zastává úlohu prologu. Naznačuje ráz vyprávění, oproti následujícím rozvolněným povídkám až neadekvátně zhuštěný. O to více ale v „paratextové“ povídce vyniká autorčin procesuální řez, potřeba příběh razantně zatnout v rádobu libovolné fázi jeho trvání, či přesněji řečeno v momentě, kdy se tomu čtenářské očekávání zpěčuje nejsilněji. Jako když „pak najednou přijde cosi nečekaně a všechno skončí o chvíli dřív, než má“ (s. 114). Způsob nelitostného skoncování s příběhem je variován až do omrzení, k němuž není daleko, ani když je takto ve své zdlouhavosti utnuta většina rozsáhlejších povídek. Jednou opouštíme postavu ve chvíli, kdy kope do opilce („Beze snů“), jindy když dobíhá

autobus („Plech“), při výbuchu („Velký třesk“) nebo v nemohoucnosti během uragánu („Spoušť“). Nenechme se však pomýlit, vyznění povídek je spíše než efektivním ztvárněním koncovek utvořeno tím, co je předstihuje.

Vybíralové *Spoušť* není jen katarzním prázdňem, které nastane po katastrofě, zahrnuje také spouštěč. S vehemencí zobrazuje jednak stav toho, co je zničeno či kdo je zničen, jednak, a poměrně okázale, i zařízení, jímž se něco spouští. Jako nosný prvek působí kontrast zaběhnutého života a čehosi, co jej překoná, co postavy fetišisticky potřebují, nebo si to alespoň myslí, a co je přitom ničící. Uvědomí-li si postava, že „běží a neví, před čím utíká“ (s. 45), nemusí to být chápáno tragicky, pokud situaci vnímáme zároveň jako akt osvobození.

Autorka nepředkládá mikropříběhy o schopnosti usebrat se, ale výlety do doby finálního odpočítávání před zlomem, který zůstává pouze na rovině tušení. Téma se naplňuje desetkrát jinak (mladá kuchařka v menze, workoholický manažer, autistický historik, důchodkyně-vdova, nevěrná žena atd.), a přece pokaždé jaksí neměnným způsobem.

Snad čtenáři zakusí potěchu dřív, než bude pozdě...

Adéla Hazuchová

Sára Vybíralová: *Spoušť*. Host, Brno 2015.

MARTINEK MONOGRAFISTA I INTERPRET

Po celé řadě knih mapujících regionální literaturu a její problematiku teoreticky (jmenujme za všechny alespoň *Region, regionalismus a regionální literatura*, Opava, 2007) se Libor Martinek ve své odborné práci v poslední době zaměřil trochu jiným směrem. Po teoretickém ovládnutí tématu se dnes spíše pokouší pojmenovávat, jak se všechny koncepty s regionální literaturou související projevují v psaní konkrétních autorů. Jednou z posledních prací tohoto typu je i monografie věnující se životu a dílu autora spojeného s česko-polským pomezím těšínským, Władysława Sikory. Kniha nese prostý název *Władysław Sikora (monografie)* a vyšla v nakladatelství Literature & Science v Opavě v loňském roce. Jde o první díl edice Spisovatelé Těšínska.